

Št.: 0143-17/2019
Ljubljana, 10. april 2019

**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

Poljanska cesta 28
1000 Ljubljana
T 01 300 51 00
F 01 300 51 99
www.zrss.si

PRIPOROČILA ZA IZBIRO UČBENIKOV IN KOMPLETOV UČNIH GRADIV ZA ŠOLSKO LETO 2019/2020

Zavod RS za šolstvo od leta 2015 objavlja priporočila za izbiro učbenikov in kompletov učnih gradiv za naslednje šolsko leto.

Ob spoštovanju učiteljeve avtonomne izbire in presoje predlagamo, da pri odločanju o učbenikih, delovnih zvezkih in drugem učnem gradivu upoštevate priporočila, ki izhajajo iz spoznanj preteklih projektov, domačih in tujih raziskav. Ti kažejo, da so primerna tista gradiva, ki pri vseh predmetih:

- **omogočajo razvoj bralne pismenosti – branje z razumevanjem in tvorjenje pisnih besedil;**
- **spodbujajo razvoj prečnih veščin:** kritično mišljenje, sodelovanje, ustvarjalnost in komunikacijo;
- **razvijajo višja taksonomska znanja;**
- **spodbujajo povezovanje novih pojmov/pojavov z drugimi (že znanimi) pojmi znotraj določenega predmeta;**
- **spodbujajo aktivno vlogo učencev v učnem procesu** (npr. učenje z odkrivanjem, problemsko učenje idr.):
  - o spodbujajo aktiven razmislek o informacijah v gradivu, razpravljanje o prebranem, refleksijo o naučenem ...,
  - o učence nagovarjajo k interakciji z besedilom v gradivu – delanje zapiskov, samostojno postavljanje vprašanj, uporaba grafičnih organizatorjev in raba številnih drugih bralnih učnih strategij za poglobljeno razumevanje,
  - o spodbujajo rabo drugih pisnih in multimodalnih virov¹,
- **spodbujajo samostojnost.**

Priporočila za uporabo učnih gradiv v prvem razredu oz. prvem VIO

Z vidika učenja in poučevanja v prvem razredu opredeljujemo učno gradivo kot katero koli gradivo, ki omogoča doseganje vzgojno-izobraževalnih ciljev in standardov znanja, opredeljenih v učnem načrtu, podpira učenje in poučevanje in je učiteljeva preiščljena didaktično-metodično izbira in organizacija vsebin.

Učna gradiva v prvem razredu naj bodo prvenstveno konkretni materiali, igrače, didaktične igre, kakovostno knjižno gradivo, različni bralni materiali, ki podpirajo različnost otrok v zmožnosti branja, živi organizmi, različni likovni materiali, mala glasbila.

V prvem razredu naj bodo v vzgojno-izobraževalno delo vključeni tudi računalnik ali tablice (IKT-kotiček), ki omogočajo vključevanje kakovostnih aplikacij in didaktičnih gradiv (npr. Frepi, opismenjevanje za dislektike s programom Kobi idr.)

Učna gradiva v prvem razredu je potrebno presojati predvsem v luči učinka na ciljno skupino (mlajše učence), ki jih bo uporabljala (prirejeno po Skela, 2009).

Glavna značilnost učnih gradiv za prvi razred oz. razredno stopnjo je, da so ustrezno strukturirana, predelana in strokovno korektno poenostavljena (primerna razvojni stopnji in zmožnostim otrok, brez poenostavitev, ki pripeljejo da napačnih predstav).

---

¹ Digitalni viri so za učence atraktivnejši učni vir kot klasična učbeniška gradiva, zato je motivacija učencev za e-učenje že v izhodišču večja in jo velja v pedagoškem procesu izkoristiti (Pečjak, S.).

Pisna gradiva nikakor ne smejo biti zamenjava za učenje skozi igro, za izkušnje in delo s konkretnim materialom.

Pri izbiri učnih gradiv za učence prvega razreda naj učitelj upošteva, da ima učenec v predmetniku sedem predmetov in da njegova stopnja opismenjenosti še ni avtomatizirana.

Delovni zvezki naj bodo vključeni v tolikšni meri, da podpirajo učenje, saj so sekundarni in ne primarni viri in podpirajo učenca pri:

- poglobljanju in nadgrajevanju pridobljenega znanja oz. ciljev predmeta iz učnega načrta,
- uporabi pridobljenega znanja v novih primerih, situacijah,
- urjenju in utrjevanju postopkov,
- spodbujanju učencev k razmišljanju in ustvarjalnosti,
- razvijanju vseh vrst pismenosti.

Izbiramo jih na osnovi skrbne strokovne presoje, ki naj vključuje premislek o količini, usklajenosti z učnim načrtom, zmožnostih otrok, o razpoložljivem času in didaktični ustreznosti. Pri tem se je potrebno zavedati razlik med učenci, zaradi katerih učenci rešujejo različno število nalog v različnem času.

Če se učitelj odloči za delovni zvezek, ga naj učenec v večji meri uporablja pri šolskem delu in ne zgolj za domače delo ter tako pridobiva izkušnje za samostojno delo.

Uporaba učbenikov je smiselna le v tolikšni meri, da se učenec z njihovo pomočjo navaja na samostojno poglobljanje znanja in doseganje ciljev predmeta iz učnega načrta, spoznavanje in razvijanje lastnih strategij učenja, iskanje potrebnih podatkov in informacij, sprejemanje fotografij, slik, skic, grafičnih prikazov kot virov informacij, razumevanje pojmov, konceptov, procesov, ki jih razvija predmet.

Prav tako je pomembno, da se pri nekaterih predmetih, npr. pri tujem jeziku v prvem VIO, cilji učnega načrta uresničujejo z izbranimi vsebinami in cilji drugih predmetov v 2. in 3. razredu.

Učni načrt za tuji jezik v 2. in 3. razredu ne predpisuje obvezne rabe učnih gradiv, saj uporaba učbenika s ponujenimi vsebinami ovira ali celo onemogoči uresničevanje ciljev in ustrezen pristop pri poučevanju v 2. in 3. razredu. Branju in pisanju v tujem jeziku se nameni pozornost še le proti koncu tretjega razreda.

Pri izbiri in presojanju delovnih zvezkov je lahko učiteljem v pomoč analiza delovnih zvezkov, ki vključuje tudi opomnike za presojanje.

Analiza je dostopna na: https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/analiza-dz_3_5_razred_objava.pdf
Poleg tega smo na Zavodu RS za šolstvo pripravili priporočila področnih skupin za izbor in rabo učnih gradiv: <https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/2017-03-16-priporocila-za-izbiro-ucbenikov-in-kompletov-ucnih-gradiv-za-solsko-letu-2017-2018.pdf>.

Priporočamo izbor gradiv, ki so strokovno pregledana in so primerno zahtevna v konceptualnem, vsebinskem in jezikovnem smislu.

Predlagamo, da pred izborom gradiva preverite dostopnost določenih izbranih gradiv v učbeniških skladih, saj s tem poskrbite, da bodo s stališča dostopnosti učnih gradiv vsi učenci v enakovrednem položaju.

Pri izbiri svetujemo sodelovanje strokovnih aktivov na šoli in med šolami, saj izkušnje preteklih let kažejo na velike razlike pri cenah kompletov učnih gradiv. Cenovna sprejemljivost učbeniških kompletov (za vse predmete v določenem razredu) je pomemben kriterij izbora. Na svetovnem spletišču so že številna brezplačna, kvalitetna in strokovno ustrezna gradiva.

Gradiva in materiale, ki jih pri pouku uporabljate redko oz. zelo redko, lahko nadomestite z gradivi, ki so prosto dostopni na spletu oz. jih pripravite upoštevaje specifične potrebe učencev².

---

² V raziskavi o pogostosti rabe in vrsti izbranih učnih gradiv, ki je bila na Zavodu RS za šolstvo opravljena v začetku šolskega leta 2012/13 (V. Filipčič, T. Deutsch), smo zaradi aktualnosti vprašanja o dinamiki vključevanja e-učbenikov oziroma e-učnih gradiv v proces izobraževanja učitelje vprašali za mnenje o potrebnih vrstah učnih gradiv za uspešno doseganje ciljev predmeta. Učitelji so se najpogosteje izrekli za povezavo tiskanega in elektronskega gradiva (67,8 %), za uporabo zgolj tiskanih gradiv se je odločilo 18,4 % in za uporabo zgolj elektronskih gradiv 5,4 % učiteljev. (Za raziskavo smo izbrali 10 % šol s pomočjo enostavnega slučajnega vzorčenja. Od izbranih 45 šol se jih je odzvalo 41).